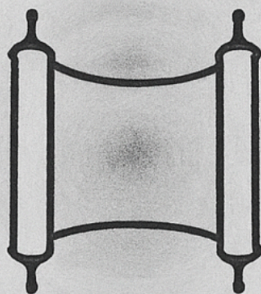

בס"ד

**Menachem Nachum
of Chernobyl
Me'or Einayim
Parshas Toldos**

Dedicated To:

טניה מלכה בת דינה דבורה
דפואה שלמה

To find more Maamarim and to dedicate one visit:

ChassidusNow.com

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

מאמר א

And these are the generations of Yitzchak the son of Avraham, etc.; Rashi explains: Yaakov and Eisav who are mentioned in the portion. "Avraham fathered Yitzchak"—Rashi explains that the scoffers of the generation were saying: From Avimelech Sarah conceived, etc.

Now it is known the saying of our Sages: "Every place it is said 'Eileh' it invalidates what came earlier, and 'Ve'eileh' adds to what came earlier, and the vav adds to the previous matter." To understand how this fits here: earlier the Torah wrote 'And these are the generations of Yishmael,' etc.; if so, here it should have said 'Eileh toldos Yitzchak' in order to invalidate the earlier ones. Also, to understand how this applies within each person, for we have received from holy books and scribes that the entire Torah must be found within every person and every time.

But it is known that the Patriarchs—they themselves are the Chariot, and a child is the leg of his father; therefore we are called the "legs" of the supernal Chariot, as in the saying "six hundred thousand on foot." And the father merits the son with beauty, with wisdom, with strength, etc. And this is also the inheritance of the servants of the Eternal, we His treasured nation, which we inherited from our holy fathers.

And this is because it is written in our holy Torah, "And you shall love the Eternal your God" (Devarim 6:5). And how is this possible? Behold, we do not grasp Him, blessed be He. Therefore Avraham our father, peace be upon him, bequeathed to us the attribute of love, enabling us to love Him, blessed be He.

And so "the Eternal your God you shall fear," and this too was not possible; therefore Yitzchak our father, peace be upon him, bequeathed to us the attribute of awe.

And it is written also there "Know the God of your father and serve Him" (Divrei HaYamim I 28:9).

ואלה תולדות יצחק בן אברהם כו' פירוש רש"י
יעקב ועשו האמורים בפרשה אברהם הוליד את
יצחק פירוש רש"י שהיו ליצני הדור אומרים
מאבימלך נתעברה שרה כו'

הנה נודע מאמר רבותינו זכרונם לברכה כל מקום
שנאמר אלה פוסל את הראשונים ואלה מוסיף על
הראשונים וזו מוסיף על ענין ראשון ולהבין איך
יצדק זה בנדון דידן הלא מקדם בפרשה הקודמת
כתיב ואלה תולדות יצחק כו' אם כן בקצת הנה
ליה למימר אלה תולדות יצחק כו' לפסול את
הראשונים גם להבין איך שיהיה זה בכל אדם כי
קבלנו מפי סופרים ומפי ספרים שכל התורה
מכרחת להיות בכל אדם ובכל זמן

אבל דנודע כי האבות הן הן המרפכה וברא פרעה
דאביה לכן אנחנו נקראים בחינת רגליו מהמרפכה
עליונה כמאמר שש מאות אלה רגלי והנה האב
מזכה את בנו בנוי בחכמה בכח כו' וזאת גם כן
נחלת עבדי ה' אנחנו עם סגלתו אשר נחלנו
מאבותינו הקדושים

והוא כי כתיב בתורתנו הקדושה ואהבת את יי
אלהיך (דברים ו, ה') ואיך אפשר זה הלא אין אנו
משיגים אותו ותפירה לכן הנחיל לנו אברהם אבינו
עליו השלום מדת אהבה שנוכל לאהב אותו ותפירה

וכליפה את יי אלהיך תירא ולא היה אפשר גם כן
לכן הנחיל לנו יצחק אבינו עליו השלום מדת היראה

וכן כתיב גם כן שם דע את אלהי אביך ועבדהו
(דברי הימים א' כ"ח:ט')

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

This was bequeathed to us by Yaakov our father, peace be upon him, who is the secret of knowledge, enabling us to know the Eternal, blessed be He, if we desire.

וזהו הנחיל לנו יעקב אבינו עליו השלום שהוא סוד הדעת שנוכל לדעת אותו יתברך אם נרצה.

Our sages of blessed memory said: at the giving of the Torah the Holy One, blessed be He, approached the children of Yishmael; they asked what is written; when told "Do not commit adultery," they refused.

והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה בשעת קבלת התורה חזר הקדוש ברוך הוא אל בני ישמעאל אמרו ממה כתוב בה לא תנאף ולא רצו.

Likewise He turned to the children of Eisav; they asked what is written; when told "Do not murder," they also refused.

וכן חזר אל בני עשו וכשאמר להם לא תרצח גם הם לא רצו.

Thus in Yishmael was the aspect of adultery, the fallen love, as known from the secret of the shattering of the worlds.

ונמצא בישמעאל בחינת ניאוף הוא סוד האהבה הנפולה בנודע בסוד השבירה.

For the Holy One, blessed be He, was building worlds and destroying them, in order that reward and punishment be possible, as explained many times.

שהיה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבן כדי שיהיה בחירה שכל ועונש כמבאר ארבע פעמים.

Therefore the previous portion ends "he fell before all his brothers," for his aspect is fallen love.

ועל כן מסימת הפרשה הקודמת על פני כל אחיו נפל כי אצלו הוא סוד האהבה הנפולה.

But not so the portion of the Eternal is His people, the children of Israel, who possess knowledge and must elevate love to its supernal state.

ולא כאלה חלק יי עמו בני ישראל שיש להם הדעת להעלות האהבה לאהבה העליונה.

As the Baal Shem Tov taught: "And a man who takes his sister... it is kindness" (Vayikra 20:17), meaning the fallen love that must be elevated.

וכמו שאמר הבעל שם טוב נשמתו בגנזי מרומים ואיש אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא (ויקרא כ': י"ז) הוא האהבה הנפולה וצריך להעלותה.

And so with all the traits. This is "and these," the vav which is the secret of knowledge by which the traits are elevated.

וכן בכל המדות וזהו ואלה הן"ו הוא סוד הדעת שעל קדה מעלה המדות.

Then it adds to the first matter, expanding the boundary of holiness by extracting sparks from the husks and elevating them.

ואז הוא מוסיף על ענין ראשון שמוסיף ומרחיב גבול הקדושה בהוצאת הניצוצות מן הקליפה ומעלה אותם.

There are wicked fools who say that the Eternal gives him bad love; these are the scoffers of the generation.

והנה יש אנשי רשע ושטות שאומרים מה יעשה שהשם יתברך נותן לו אהבה רעה וזהו נקרא ליצני הדור.

They say "from Avimelech," meaning that the Eternal caused the body (called Sarah) to conceive bad love.

שאומרים מאבימלך שהוא השם יתברך נתעברה שרה הגוף נקרא שרה בנודע ממדרש הנעלם.

Meaning that from the Eternal, blessed be He, came bad love into the body like a fetus in the womb.

דהינו שמאט השם יתברך באה אהבה רעה לתוך הגוף כעובר בבטן המלאה.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

What is to be done? The Holy One, blessed be He, “narrowed the visage of Yitzchak,” meaning one must recoil in awe at that moment.

ומה נַעֲשֶׂה מָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צָר קִלְסָתוֹ
פָּנָיו שֶׁל יִצְחָק דִּהְיָנוּ שְׂבָאוֹתָהּ שְׁעָה צָרִיד לְהִירְתָּע
וְלִהְיוֹעַ מְאֹד

Then he resembles Avraham, meaning he begins to compare the fallen love to the supernal love from which it fell.

וְאִזְ דּוֹמֶה לְאַבְרָהָם רְצוֹן לוֹמַר מִתְחִיל לְדַמּוֹת הָאֱהָבָה
זוֹ לְאַהֲבָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁנִּפְלָה מִמֶּנָּה

And Yaakov and Eisav are found in every person: the good is called Yaakov and the evil is called Eisav.

וְהִנֵּה יַעֲקֹב וְעֵשָׂו נִמְצָאִים בְּכָל אָדָם כִּי הַטוֹב נִקְרָא
יַעֲקֹב וְהָרַע נִקְרָא עֵשָׂו

This is what Rashi explained: “These are the generations... Yaakov and Eisav”—meaning when one separates the good from the evil and elevates the good.

וְזֶהוּ מֵה פִּירֵשׁ רַשִׁי וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב וְעֵשָׂו דִּהְיָנוּ
כְּשֶׁמִּפְרִישׁ הַטוֹב מִן הָרַע וּמַעֲלֶה הַטוֹב

[NOTE Summary:

Reb Menachem Mendel of Chernobyl (1730–1797), one of the great early chassidic masters and a disciple of the Baal Shem Tov and the Maggid of Mezritch, taught that the essence of a Jew’s avodah is to refine the inner middos so that every trait becomes a vessel for the Infinite. He emphasized that each emotion contains a holy root, and the task of a Jew is to raise every fallen feeling back to its source. According to his teachings, physical life and spiritual life are not separate; the body itself can become a sanctuary when the middos are purified and directed toward their true source in the Divine. He explained that fear must become awe, love must become yearning, and even traits that appear negative can be transformed into holy force when one uncovers their inner root.

He also taught that a person must look deeply within, finding both the “Yaakov” and the “Eisav” inside themselves. The role of avodah is to separate the good from the harmful and elevate what can be uplifted. Through daas, a Jew binds their inner life to the Divine, and by doing so they expand holiness into places where it was hidden. Every spark within the heart waits to be lifted; nothing inside a person is meaningless or without a root in holiness, and the refinement of one’s inner life widens the boundaries of kedushah itself.

Practical Takeaway:

A Jew must treat every trait and emotion as a spark waiting to be elevated. When a difficult feeling arises, do not despair or flee; instead, pause, become aware of it, and seek its holy root. Transform fear into awe, love into yearning, and even anger into holy passion for good. The inner work of elevating your emotions expands the presence of holiness in your life and in the world.

Chassidic Story

Reb Menachem Mendel of Chernobyl was once approached by a simple Jew, a wagon-driver who complained with great pain that he was constantly battling anger. He told the tzaddik that on the road, when wheels broke or horses stumbled, he felt a fire inside him that frightened him. “Rebbe,” he said, “this fire—this anger—it destroys me. Why did Hashem give me such a feeling?”

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

The Chernobyler looked at him with his warm, penetrating eyes and answered gently: “My child, Hashem did not give you anger. He gave you **fire**. The question is not how to extinguish it but how to direct it. Fire can burn and ruin—but it can also warm a cold house, protect a family, light a candle for Shabbos.”

The wagon-driver listened, confused. “But Rebbe, what should I do when I feel this fire rising?”

The Rebbe placed his hand on the man’s shoulder and said: “At that moment, do not run from it. Say to yourself: ‘This fire comes from Hashem—why should I use it for harm? Let me turn it into strength to do good.’ When a wheel breaks, use the fire to fix it with energy. When someone wrongs you, use the fire to stand strong without bitterness. And when you daven, let the fire become yearning for Hashem.”

Years later the man would tell his children that this teaching changed his life. What once destroyed him began to warm him, guide him, and lift him. The spark had been inside him all along—he had only needed the tzaddik to show him how to raise it back to its holy source. **END NOTE]**

מאמר ב

Introduction

Rabbi Menachem Mendel of Chernobyl (1730–1797), the author of *Me'or Einayim*, was one of the foremost disciples of the Maggid of Mezritch and a central figure in the spread of Chassidus across Ukraine. His teachings emphasize how divine attributes operate within creation, how every spiritual process has a corresponding inner human counterpart, and how Torah and mitzvos channel divine light into the world in a way that becomes receivable and transformative. The maamar you are about to read analyzes the verse “וְאֵלֶּה הַתּוֹלְדוֹת יִצְחָק” and explains how the very possibility of “generations,” spiritual productivity, and the functioning of the universe depends on the interplay between Chesed (Avraham) and Yirah (Yitzchak). This teaching lays out the entire structure of how the world becomes capable of receiving divine influence, how chaos becomes order, and how Torah manifests in a way that produces *toldos*—real results—in creation and within the soul.

“And these are the generations of Yitzchak son of Avraham,” etc. It is stated in the Midrash: this is what the verse means “The father of the righteous shall greatly rejoice.” When Yitzchak was born, joy was awakened in the world; heaven and earth and the constellations rejoiced, as it is said “If not for My covenant day and night...” (Yirmiyahu 33:25).

And “My covenant” refers only to Yitzchak, as it is said “And My covenant I will establish with Yitzchak” (Bereishis 17:21).

וְאֵלֶּה הַתּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם וְגו' אֵימָא בְּמִדְרָשׁ
זֶה שֶׁאָמַר הַכֶּתוּב גִּיל יִגִּיל אָבִי צְדִיק כְּשֶׁנּוֹלַד יִצְחָק
נִתְעוֹרַר שְׂמֵחָה בְּעוֹלָם שְׁמַיִם וָאָרֶץ וּמַזְלוֹת הַיּוֹ
שְׁמַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ל"ג:כ"ה) אִם לֹא בְרִיתִי
יִוָּמָם וְלַיְלָה.

וְאִין בְּרִיתִי אֵלֶּה יִצְחָק שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית י"ז:כ"א)
וְאֵת בְּרִיתִי אֲקִים אֶת יִצְחָק.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

To understand this matter we preface with the verses in Parshas Vayeira (Bereishis 18:12–15): “And Sarah laughed within herself, saying: After I have withered shall there be for me delicate pleasure, and my master is old? And the Eternal said to Avraham: Why is it... Is anything too wondrous... And Sarah denied...”

והנה להבין הענין נקדים פסוקי פרשת ויֵרָא (שם י"ח:י"ב–ט"ו) ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי כלותי היתה לי עדנה ואדני זקן ויאמר יי אל אברהם למה זה וגו' היפלא וגו' ותכחש שרה וגו'.

And we must understand these verses, for it is astonishing: How and for what reason did Sarah not believe the announcement of offspring, and what is the matter that she laughed? Is it possible that our mother Sarah, who was a prophetess and possessed divine inspiration—as the verse states “All that Sarah tells you, listen to her voice” (Bereishis 21:12)—would doubt such promises?

ולהבין הפסוקים האלה כי לכארה יפלא מה זה ועל מה זה לא האמינה שרה על בשורת הנרע ומה הענין שצחקת היתכן ששרה אמינו שהיתה נביאה ובעלת רוח הקדש כמו שאמר הכתוב (בראשית כ"א:י"ב) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה.

And our sages of blessed memory explained: this refers to the divine inspiration that she possessed, and from this they learned that Avraham was secondary to Sarah in prophecy. How then could she fail to believe the promises of the Omnipresent?

ואמרו רבותינו זכרונם לברכה לרוח הקדש שבה ולמדו מזה שהיה אברהם טפל לשרה בנביאה ואין לא תאמין היא על בשורות והבטחות המקום.

And also we must understand what is written afterward: “And Sarah denied...”—to deny before Him, blessed be He, when He said: “Why did Sarah laugh?”

וגם להבין מה שכתוב אחר כך ותכחש שרה וגו' לכחש נגדו יתברך שאמר למה זה צחקת שרה.

And to understand the words of our sages who said that the Holy One, blessed be He, “changed the wording for the sake of peace,” saying “and I am old,” though she had said “and my master is old.” What manner of peace was this?

וגם להבין דברי רבותינו זכרונם לברכה שאמרו שנה הקדוש ברוך הוא מפני דרכי שלום לומר ואני זקנתי אף שהיא אמרה ואדני זקן.

And what lack of peace or dispute would there have been had Avraham heard the matter in its true form, that she had said about him that he was old?

ומה דרכי שלום הוא ומה היתה מחלוקת והעדר השלום אם היה אברהם שומע הדברים על אמתתן. שאמרה עליו שהוא זקן.

But the secret of the matter is as has been written elsewhere regarding the verse “On the day that the Eternal God made earth and heaven”: the world first arose in thought to be created with the attribute of judgment; He saw that the world could not endure, so He preceded the attribute of mercy and joined it to judgment.

אבל סוד הענין הוא דכבר כתוב אצלנו במקום אחר על פסוק ביום עשות יי אלהים ארץ ושמים שמתחלה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim Parshas Toldos

And the result of what is explained there is that it had to be specifically this way: that the world arise in thought with judgment and afterward mercy be joined to it; for the building of the world is through kindness, as it is said “The world shall be built with kindness” (Tehillim 89:3).

And His great kindness, may He be blessed, could not be received by created beings without something to limit it—so that His kindness would be revealed only according to what they were able to accept.

Therefore the world was created by combining judgment with mercy, for judgment limits and constricts the mercy and kindness so that it descends only according to the capacity of the receivers.

For without the constriction of judgment, the abundant kindness would overwhelm existence entirely and nullify the world, for the created beings could not endure it. Thus the joining of judgment to kindness is itself kindness, for it enables the world to exist.

And there was no change of will, Heaven forbid; rather, it had to be this way. Therefore it is written “behibaram,” which is the letters of “beAvraham” in reverse, to indicate this intention.

This teaches that the creation of the world was through “direct light” and “reflected light,” as explained there: Avraham in the normal order signifies the direct light; in reverse, he signifies the reflected light that tells the world “enough,” limiting the straight kindness.

And just as creation was through chesed and gevurah for this purpose, so every conduct of the Creator in the world follows this pattern: before any kindness is bestowed, whether generally or to a single person, there must first be a constriction from gevurah to limit the flow of kindness so it may be received.

And likewise, a person who wishes to come close to the Eternal and walk in His ways, to resemble His attributes, must also possess a trait that constricts the chesed.

והיוצא ממה שכתבנו שם כי הצורך להיות דוקא כך להיות עולה במחשבה לברוא במדת הדין ואחר כך לשתף עמה מדת הרחמים מפני שבנין העולם הוא על ידי חסד כמו שאמר הכתוב (תהלים פ"ט:ג') עולם חסד יבנה.

וחסדו הגדול יתברך לא היו יכולים הנבראים לקבלו בלא דבר מה שיצמצם חסדו הגדול עד שיתגלה רק כפי מה שיוכלו לקבלו.

לכן נברא העולם על ידי שתוף מדת הדין למדת הרחמים שמדת הדין מצמצמת את הרחמים והחסד לעבבו מבלתי שירד יותר מכח קבלת המקבלים.

שאלמלא הדין לא היתה פעלת החסד יוצאת לפעל על ידי בטול המציאות שאין כח לנבראים לקבלו והוא הנה מתוק הדין והתפללויותו בחסד לצורך קיום העולם.

ולא הנה שנוי רצון חס ושלום אלא שהצורך להיות כך ולכן כתוב בהפך שיהיה אחריות באברהם למפרע להורות על כוונה זו.

שבריאית העולם היתה על ידי אור ישיר ואור חוזר כמבאר שם שאברהם כסדר הוא בחינת אור הישר ובמפרע הוא להורות על אור החוזר שאמר לעולמו די לצמצם את החסד הישר שלא יתפשט עד בלתי די.

וכמו שבריאית העולם היתה על ידי חסד וגבורה לכוונה הנזכרת כן גם כל הנהגות הבורא יתברך בעולם הן כן שמקדם שבא אינה חסד בין בכלל בין בפרט אפילו לאדם אחד צריך להיות תחלה צמצום מצד הגבורה לצמצום השפעת החסד למען שיוכלו לקבלו.

וכן באדם הרוצה להתקרב אל השם יתברך וללקח בדרכיו להדמות למדותיו של קונו צריך גם כן שיהיה לו מדה המצמצמת את החסד.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

To understand this: it is known that the Torah begins with the letter beis, which is the language of “bayis,” a house, for a house constricts what is inside it. So too the Torah, which is called a Torah of kindness, requires a measure that constricts it so it may be received.

And the measure that constricts the Torah of kindness is awe: that one’s fear of sin precedes his wisdom. For awe constricts the Torah of kindness so that the Torah brings one to action and to fruitful deed.

For if one lacks awe, which constricts the Torah—called chesed—he cannot receive it in a way that allows it to act upon him, so that he comes to action and closeness to the Creator; for from the overpowering radiance of its light there would be a nullification of the effect.

But through awe, which is the “house,” its light is constricted, and it appears to him only in the manner necessary for the functioning of its kindness—so that through the Torah he will act according to the intention of the Eternal, which is to guard and to perform.

As our sages said: “Woe to one who has no courtyard, yet he builds a gate for the courtyard.” Meaning: awe is called a dwelling and a house, on account of its constrictive power.

For awe constricts the Torah of kindness to the precise measure needed to produce fruit in deed and to bring it into tangible action.

Therefore “woe to one who has no dwelling”—the aspect of the house, which is awe—“and builds a gate for the dwelling,” for lacking the house that constricts the entryway to Torah, he enters into a space unbounded, unable to effect the intended purpose of the Torah.

For then the Torah cannot operate within him according to the Creator’s intention—that Israel should guard and perform—for his Torah is not limited according to the measure he requires for its effect to be established.

ולקבץ זה דונדע סוד פתיחת התורה בבית שיהיה לשון בית שהבית מצמצם את מה שבתוכו כמו כן התורה שנקראת תורת חסד צריכה להיות לה מדה המצמצמת כדי שיוכל לקבלה.

והמדה המצמצמת התורת חסד היא היראה שיהיה יראת חטא קודמת לחכמתו שהיראה מצמצמת את התורת חסד עד שתבוא התורה לידי מעשה ולידי פרי העובדא.

שואם אין לו היראה המצמצמת את התורה שנקראת חסד אין כח למקבל לקבלו כדי שתפעל בו פעולתה לבא לידי מעשה ולידי קרבה לבוה יתברך מגדל הופעת אורה נהנה בטול מציאת פעולתה.

ועל ידי היראה שיהיה בית נצמצם אורה שאינו מופיע לו אלא עד כדי קיום פעולת חסדה שעל ידי התורה יתפעל פעולת פונת השם יתברך שיהיה לשמור ולעשות.

כמאמר רבותינו זכרונם לברכה חבל על דלית ליה דרמא ותרעא לדרמא עבד שהוא כמו שאמר היראה נקראת דירה ובית על שם כח המצמצם.

שהיא מצמצמת לו את התורת חסד עד כדי שעור הצריך לקיים ולהוציא פרי מעשה להביאה לידי עובדות.

ועל כן חבל על דלית ליה דרמא בחינת בית שיהיה היראה ותרעא לדרמא עבד כי מאחר שאין לו בית לצמצם בכניסתו לשער התורה הוא נכנס למקום שאינו מגבל.

עד שיפעל בו פעולת פונת הבורא יתברך בנתינת התורה לישראל שיהיה לשמור ולעשות והוא אינו יכול לשמרה מאחר שהתורה שלו אינה מגבלת כפי השעור הצריך לו להתהוות מציאת פעולת התורה.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

And therefore the Torah begins with a beis: before his wisdom, one must enter the aspect of the “house,” which is awe; then, when his fear of sin precedes his wisdom, his wisdom endures—meaning it reaches actual fulfillment.

ועל כן הוא פתיחת התורה בבי"ת שקודם חכמתו צריך לבוא לבחינת בית שהיא היראה שאז על ידי שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת. פירוש תבוא לכלל קיום.

But if his fear of sin does not precede his wisdom, his wisdom does not endure, for from the expansiveness of Torah's kindness without its constriction comes a nullification of its effective impact, and it cannot be sustained.

וכל שאין יראת חטאו קודמת לחכמתו אין חכמתו מתקיימת כי נתינה על ידי גדל התפשטות חסד של תורה מבלי המצמצם בטול מציאות הפעולה ואינה מתקיימת חס ושלום.

And when he possesses first the aspect of “house,” which is the opening of the Torah, then he can also fulfill through it the mitzvah of welcoming guests—teaching them the path in which they should walk and feeding them from the fruit of the Torah he attains.

וכשיש לו בחינת בית תחלה שהוא בחינת פתיחת התורה אז יוכל לקיים גם כן על ידה מצות הכנסת אורחים שהוא להורות להם הדרך ילכו בה ולהאכיל מפרי עץ התורה שהוא משיג.

Meaning: to draw other people close through the Torah he has attained—guiding them according to what they need in their measure, so that his words produce practical deeds.

דהיינו לקרב בני אדם זולתו על ידי התורה שבהשגתו לדרך יי כפי מה שהם צריכים לפי שעורם. לפעל על ידו פעולת המעשים.

And all this is possible because he has awe—the aspect of “house”—which shines and constricts the kindness of Torah so that they can receive it, for he holds the Torah in the form of “house,” which is awe.

וכל זה על ידי שיש לו היראה בחינת בית שמופיע להם ומצמצם להם את חסד התורה עד כדי שיוכלו לקבלו על ידי שאצלו היא התורה בבחינת בית שהיא היראה.

But if he lacks the aspect of “house,” which is awe—where can he bring the guests? For without something to constrict his words of Torah, he cannot limit the kindness of Torah to the measure the recipients need to bring it to deed.

מה שאין כן אם אין לו בחינת בית שהוא היראה להיכן יביא את האורחים כי על ידי שאין בו דבר המצמצם את דברי התורה היוצאים מפיו אין בו כח לצמצם את התורה של חסד עד כשעור שיוכלו המקבלים לקבלו.

And nullification results, for no effect emerges from it. But when he has awe—the house—as said, he can bring guests into it, subjugating them to Torah, as it is written (Bereishis 12:5) “and the souls they made in Charan,” which Onkelos renders: “whom they brought under the Torah,” through the constriction which is the house.

שיביאו לידי פעולת העשיה ונתינה בטול מציאות שאין פועל על ידה שום פעולה וכשיש בו היראה בחינת בית כאמר יוכל להביא לתוכה אורחים לשעבדם לתורה כמו שכתוב (בראשית י"ב:ה') ואז הנפש אשר עשו בחרן ותרגום אונקלוס דשעבדו. לאוריתא על ידי הצמצום שהוא הבית.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

And this is “My covenant I will establish with Yitzchak” (Bereishis 17:21): the Torah is called a covenant, and the establishment of the covenant—the Torah—is “with Yitzchak,” meaning together with Yitzchak, the awe and constriction through which the Torah is maintained.

As they said: “One whose fear of sin precedes his wisdom—his wisdom endures,” meaning it comes into actualization. And this is the secret of the Akeidah of Yitzchak by Avraham.

For Avraham our father drew down chesed from above to his generation, as it is written (Yeshayahu 41:8) “Avraham, My beloved,” through whom chesed and love flowed into the world.

But because of the greatness of this radiance, the effect was nullified; therefore gevurah—“the fear of Yitzchak,” the supernal awe—needed to be drawn through Yitzchak into the world, so that the chesed initiated by Avraham could endure.

And this gevurah needed to be included within the chesed; therefore Avraham was commanded regarding the Akeidah, for “akeidah” means binding.

By arousing within himself a measure of harshness from the attribute of the fear of Yitzchak for the sake of the love of the Eternal, the attribute of Yitzchak was included also within Avraham.

And the wicked, through their wickedness, separate the gevurah from the chesed, casting themselves and the world into the harsh judgments that branch from gevurah, which are fallen judgments.

But the righteous—by elevating themselves together with the judgments to their root and including them within chesed—these gevurot become for them assistance and support.

For the gevurot that come from the fear of Yitzchak constrict the kindness for them precisely according to what they can receive. This applies in Torah study and in all governance of the world.

וְזֶהוּ אֵת בְּרִיתִי אֲקִים אֵת יִצְחָק (שם י"ז:כ"א)
שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרָאת בְּרִית וְקִיּוּם הַבְּרִית שֶׁהִיא הַתּוֹרָה
הִיא אֵת יִצְחָק פִּירוּשׁ עִם יִצְחָק הוּא הִירָאָה וְהַצְמָצוּם
שֶׁעַל יָדוֹ נַעֲשֶׂה קִיּוּם לַתּוֹרָה

וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ כָּל שִׁירָאֵת חֲטָאוֹ קוֹדֶמֶת לְחֻמָּתוֹ
חֻמָּתוֹ מִתְקַיֶּימֶת שְׂוִיָצָא מִפֶּחַ אֶל הַפּוֹעֵל לְבּוֹא לְיָדֵי
עוֹבְדָא וְלִסּוּד זֶה הִיא עֲקִידַת יִצְחָק עַל יְדֵי אֲבִרָהֶם

כִּי אֲבִרָהֶם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הַמְּשִׁיב מִדַּת הַחֶסֶד
מִלְמַעְלָה לְבִנְי דּוֹרוֹ כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (יִשְׁעִיָּה
מ"א:ח') אֲבִרָהֶם אֶהְיֶי שְׁנִמְשִׁיב עַל יָדוֹ מִדַּת הַחֶסֶד
וְהַאֲהָבָה לְעוֹלָם

אָבֵל לְגִדֹּל הוֹפֵעַת אוֹר הַחֶסֶד הָיָה בְּטוֹל מְצִיאוֹת
הַפְּעוּלָה לְכֹן הִיָּתָה הַמְּשַׁכֵּת הַגְּבוּרָה שֶׁהוּא פָּחַד יִצְחָק
הִירָאָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁנִמְשִׁיבָה עַל יְדֵי יִצְחָק לְעוֹלָם כְּדֵי
שִׁיתַּחֲזִים פְּעוּלַת הַחֶסֶד שֶׁכָּבֵר הַתְּחִיל אֲבִרָהֶם
לְהַמְשִׁיב

אֵף שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַתְּפַלְלוֹת לְהִיּוֹת נִכְלָלִים הַגְּבוּרוֹת
בַּחֶסֶדִּים לְכֹן נִצְטָוָה אֲבִרָהֶם אָבִיו עָלָיו הַשְּׁלוֹם עַל
הָעֲקִידָה שֶׁהוּא לְשׁוֹן הַתְּקַשְׁרוֹת

שֶׁעַל יְדֵי שֶׁמְעוֹרֵר אֲבִרָהֶם בְּעֶצְמוֹ מִדַּת אֲכֻרִיּוֹת
מִמִּדַּת פָּחַד יִצְחָק עֲבוּר אֶהְבָּתוֹ שֶׁל הַבוּרָא יִתְבָּרַךְ
נִתְפַּלֵּל מִדַּת יִצְחָק גַּם כֹּן בְּאֲבִרָהֶם

וְהַרְשָׁעִים בְּרִשְׁעָתָם מִפְּרִידִים כְּבִיכּוֹל הַתְּפַלְלוֹת
הַגְּבוּרוֹת מִן הַחֶסֶדִּים וּמִפִּילִים אֵת עֶצְמָם וְאֵת הָעוֹלָם
בְּרוֹעַ הַדִּינִים הַמְּסַתְּעִפִּים מִמִּדַּת הַגְּבוּרָה שֶׁהֵם דִּינִים
נוֹפְלִים מִמִּדַּת הַגְּבוּרָה הָעֲלִיּוֹנָה

וְהַצְדִּיקִים עַל יְדֵי שֶׁמְגִבִּיהֵם אֵת עֶצְמָן עִם הַדִּינִים
וְשִׁרְשָׁן וּמְכַלְלִין אוֹתָם בַּחֶסֶדִּים אֲדֻרָּבָה הוּא לָהֶם
לְסַעַד וְלַעֲזָר

וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ שֶׁהַגְּבוּרוֹת שֶׁהֵם מִמִּדַּת פָּחַד יִצְחָק
מְצַמְצְמִין לָהֶם הַחֶסֶד אֶל כְּדֵי שֶׁעוֹר שְׂוִיכְלוּ לְקַבֵּלוֹ
וְזֶה בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה וּבְכָל הַנְּהַגַת הָעוֹלָם

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

And behold, before Avraham our father, the beginning of the two thousand years of Torah—as is known—there were the two thousand years of chaos, as it is written (Bereishis 2:4), “These are the generations of the heavens and the earth,” whose initials spell “tohu.”

וְהִנֵּה קִדְם שְׂבָא אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם יִשְׁהוּא
הַתַּחֲלֵת שְׁנֵי אֲלָפִים תּוֹרָה כְּפֹדֶעַ הָיוּ שְׁנֵי אֲלָפִים תְּהוֹ
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב' ד') אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם
וְהָאָרֶץ רִאשִׁי תְבוֹת תְּהוֹ

And after hinting to the two thousand years of chaos, the verse says “behibaram,” which are the letters of “b’Avraham,” teaching that from him came true generations and birth—opposite the prior chaos.

וְאַחֵר רָמַז שְׁנֵי אֲלָפִים תְּהוֹ נֶאֱמַר בְּהִבְרָאָם אוֹתִיּוֹת
בְּאַבְרָהָם לְלַמֵּד שֶׁמִּמֶּנּוּ הֵיטָה בְּחִינַת תּוֹלְדוֹת וְהוֹלְדָה
הַקֹּדֶף הַתְּהוֹ הַקּוֹדֶם

As it is written: “the generations of the heavens and the earth—behibaram,” meaning: through Avraham. Those were true generations, unlike the earlier ones, which were chaos without birth.

זֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם
בְּאַבְרָהָם שְׂאֵלָה הֵן הַתּוֹלְדוֹת וְהַהוֹלְדָה מִה שְׂאִין כֵּן
דּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּהוֹ וְלֹא הוֹלְדָה

And all this chaos occurred because, through the corrupt deeds of those generations, the attribute of the fear of Yitzchak separated from inclusion within chesed, and branches of judgment multiplied below.

וְכָל זֶה שֶׁהָיוּ בְּחִינַת תְּהוֹ הוּא עַל יְדֵי שֶׁדּוֹרוֹתָם עַל
יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הִמְקַלְקְלוּ נִפְרְדָה מִדַּת פֶּחַד יִצְחָק מִן
הַתְּכַלּוֹת הַחֶסֶד וְנִסְתַּעְפּוּ עֲנֵפֵי הַדִּינִים לְמַטָּה

Through their overpowering, the attribute of chesed and the other Divine attributes through which the Creator governs His world could not be revealed.

בְּהִתְגַּבְּרוֹתָם עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּלָּה מִדַּת הַחֶסֶד וְיִשְׁאָר מִדּוֹת
הָאֱלֹהוֹת שֶׁהַבּוֹרָא מְנַהִיג עַל יָדָם אֶת עוֹלָמוֹ

As is explained by us on the verse (Bereishit 24:1), “And Avraham was old...”: until Avraham, there was no old age, because the supernal middot are called the thirteen rectifications of the beard, through which the Creator conducts His world.

כְּמִבּוֹאָר אֲצִלְנוּ עַל פְּסוּק (בְּרֵאשִׁית כ"ד א') וְאַבְרָהָם
זָקֵן וְגו' עַד אַבְרָהָם לֹא הֵיטָה זְקֻנָּה כִּי הַמִּדּוֹת
הָעֲלִיּוֹנוֹת נִקְרְאוּ י"ג תִּיקּוּנֵי דִיקְנָא שֶׁעַל יְדֵיהֶם
מְנַהִיג הַבּוֹרָא אֶת עוֹלָמוֹ

And until Avraham there was no one who could draw the supernal middot downward in the aspect of “elder,” as mentioned, because of the overpowering of evil and the fallen judgments from the attribute of gevurah, without their being included within the attribute of chesed.

וְעַד אַבְרָהָם לֹא הָיָה מִי שֶׁיִּמְשִׁיף הַמִּדּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת
לְמַטָּה בְּחִינַת זְקֵן הַנ"ל עַל יְדֵי הִתְגַּבְּרוֹת הָרַע וְהַדִּינִין
הַנוֹפְלִין מִמִּדַּת הַגְּבוּרָה בְּלִי הַתְּכַלּוֹת בְּמִדַּת הַחֶסֶד

For because of this, the light of the rectification of the middot — in the aspect of “elder” — was not drawn down below, and therefore physical old age had also not yet appeared.

שֶׁבִּעָבוּר זֶה לֹא נִמְשָׁף אוֹר תִּיקּוּן הַמִּדּוֹת בְּחִינַת זְקֵן
לְמַטָּה וְעַל כֵּן לֹא הֵיטָה זְקֻנָּה גַּם כֵּן בְּגִשְׁמִי

And Avraham began to draw down and to enter into supernal days — the aspect of the supernal middot, the aspect of “elder.”

וְאַבְרָהָם הִתְחִיל לְהִמְשִׁיף וּבָא בִּימֵים עֲלִיּוֹנִים בְּחִינַת
הַמִּדּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת בְּחִינַת זְקֵן

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

And all this was because he was a man of kindness, and he began to raise up and elevate the fallen judgments so that they would be able to draw down the light that rectifies the functioning of the middot.

But with his attribute alone — which was only chesed — it was not sufficient for there to be a rectification of the proper alignment of the middot, because his attribute was an attribute of chesed without any constriction.

Therefore the complete rectification was not accomplished until the birth of Yitzchak, through whom the aspect of awe was revealed and drawn forth — and through it, the chesed would be constricted in a manner that would produce the proper effect for the rectification of the world.

And for the rectification that sweetens the judgments, so that the middot in the aspect of “elder,” the thirteen rectifications of the beard, should be revealed to this world — this was necessary for the beginning of the two thousand years of Torah.

That through the birth of Yitzchak — the attribute of awe — there would thus be an aspect of constriction and an aspect of “house” for the Torah, which began from then in the days of Avraham, for it is a Torah of chesed.

So that the opening of Torah in the days of Avraham would be with the letter beis—the “house,” the constriction—which is awe, the birth of Yitzchak.

Just as the opening of the Torah begins with the letter **bet** — “Bereishit bara...” — so too, at the time of its opening, when the two thousand years of Torah were then beginning, it was necessary that it also open with a **bet**, with *awe*, so that the birth of Yitzchak would constrict the Torah of chesed.

And as explained above, even today each person must begin his Torah with a beis—with the aspect of house—that his awe precede his wisdom, so his wisdom may stand.

And now we come to explain the verses: “And Sarah laughed within herself,” which is truly an expression of joy, for she

וְכָל זֶה עַל יְדֵי שֶׁהָיָה אִישׁ הַחֲסִדִּים וְהִתְחִיל לְהַגְבִּיחַ לְהַעֲלוֹת הַדִּינִין הַנוֹפְלִין כְּדֵי שְׂיוּכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ אוֹר תִּיקוֹן פְּעוּלַת הַמִּדּוֹת.

אָבָל שֶׁבְּמִדָּתוֹ לְבַד שֶׁהוּא רַק חֶסֶד לֹא הָיָה דִּי לִהְיוֹת תִּיקוֹן יִשָּׁר הַמִּדּוֹת עֲבוּר שֶׁהִיטָה מִדָּתוֹ מִדַּת הַחֶסֶד בְּלִי מִצְמָצֵם.

לְכֵן לֹא נַעֲשֶׂה תִיקוֹן הַגָּמוּר עַד הוֹלְדָת יִצְחָק שֶׁנִּתְגַּלְתָּה וְנִמְשְׁכָה בַּחֲנִינָה הִירָאָה שֶׁעַל יְדֵי יִצְמָצֵם הַחֶסֶד כָּפִי שֶׁיִּפְעַל פְּעוּלָה הִירָאוּיָה לְתִיקוֹן הָעוֹלָם.

וּלְתִיקוֹן הַמִּתְקַת הַדִּינִים כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּלוּ הַמִּדּוֹת בַּחֲנִינָה זָקֵן יִיג תִּיקוֹנֵי דִיקָנָא לְזֶה הָעוֹלָם שֶׁהִיטָה הַתְּחִלָּה שְׁנֵי אֲלָפִים תוֹרָה.

שֶׁעַל יְדֵי הוֹלְדָת יִצְחָק מִדַּת יִרְאָה עַל יְדֵי כֵן יִהְיֶה בַּחֲנִינָה צְמָצוּם וּבַחֲנִינָה בֵּית לְתוֹרָה שֶׁהִתְחִילָה מֵאֵז בִּימֵי אַבְרָהָם שֶׁהִיא תוֹרַת חֶסֶד.

בְּאֵפֶן שֶׁהִיא פְּתִיחַת הַתוֹרָה בִּימֵי אַבְרָהָם בֵּב' בַּחֲנִינָה בֵּית וְצְמָצוּם שֶׁהוּא יִרְאָה הוֹלְדָת יִצְחָק.

כְּמוֹ שֶׁהָיָה פְּתִיחַת הַתוֹרָה בִּפְתוּב בֵּב' בְּרֵאשִׁית בְּרָא וְגו' כֵּן גַּם כֵּן בְּזִמְנָן פְּתִיחַתָּה שֶׁהִתְחִילוּ אֵז שְׁנֵי אֲלָפִים תוֹרָה הָיָה צָרִיךְ גַּם כֵּן לְפִתּוֹחַ בֵּב' בְּיִרְאָה שֶׁהִיא הוֹלְדָת יִצְחָק לְצְמָצֵם הַתוֹרָה שֶׁל חֶסֶד.

וּכְמִבּוֹאָר לְמַעַלָּה שֶׁאֲפִלוּ כַּהֵיּוֹם צָרִיךְ אֲצֵל כָּל אָדָם בְּהוֹיָה לְהִתְחִיל הַתוֹרָה שְׁלוֹ בֵּב' בַּחֲנִינָה בֵּית לִהְיוֹת יִרְאָתוֹ קוֹדֶמֶת לְחֻכְמָתוֹ שֶׁתִּהְיֶה חֻכְמָתוֹ מְתַקְיָמָה.

וְנִבּוֹא לְבַאֵר הַפְּתוּבִים וְתִצְחָק שָׁרָה בְּקִרְבָּהּ שֶׁהוּא בְּאֵמַת לְשׁוֹן שֶׁמִּתָּה שֶׁקִּבְּלָה דְּבַר הַבְּשׂוּרָה טוֹבָה בְּאֵמוּנָה שֶׁיִּדְעָה כִּי אֵין מַעְצוֹר לוֹ יִתְבָּרַךְ לְהוֹשִׁיעַ.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

received the good tidings with faith, knowing that nothing prevents the Eternal, blessed be He, from bringing salvation.

But she was astonished at the greatness of the miracle, for she knew that at that time — through the corruption of the generations — there was an expansion and intensification of the judgments, which had fallen from the world of awe because there was no inclusion within the kindnesses.

אָבֿל שְׁהִיְתָה תְּמִימָה עַל גִּדּוֹל הַנֶּס שֶׁיִּדְעָה שְׂאֵז עַל יְדֵי קִלְקוּל הַדּוֹרוֹת הָיָה הַתְּפִשּׁוּתוֹת הַדִּינִים וְהַתְּגַבְּרוֹתֵן שֶׁנִּפְּלוּ מֵעוֹלָם הִירָאָה עַל יְדֵי שְׂאִין הַתְּפִלּוֹת בְּחֻסְדִּים.

And such a miracle — drawing forth children — extends from the Thirteen Attributes of the Supernal Beard, from “Notzer Chesed,” whose letters also spell “ratzon,” the aspect of “elder.”

וְנֵס כָּזֶה לְהַמְשִׁיךְ בָּנִים נִמְשָׁךְ מִן י"ג תִּיקוּנֵי דִיקְנָא הָעֲלִיּוֹנִים מִן נֹצֵר חֶסֶד שֶׁהִיא אוֹתִיּוֹת רָצוֹן בְּחִינַת זָקֵן.

And it was wondrous to her — the power of such a miracle that the Eternal, blessed be He, performed, for outwardly it seemed impossible that the supernal attributes could be revealed below.

וְהָיָה לָהּ תְּמִימָה וּפְלִיאָה נִשְׁגָּבָה כֹּחַ הַנֶּס הַגָּדוֹל שֶׁהִפְלִיא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לַעֲשׂוֹת שְׁלִפְנֵי הַנִּרְאָה אִי אֶפְשָׁר לַמַּדּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת לְהַתְגַּלּוֹת לְמַטָּה.

As we explained: until Avraham there was no “old age,” for the aspect of “elder” — the attributes of the Thirteen Tikkunim — had not yet flowed below.

וְכֵמוֹ שֶׁבְּאַרְבָּנוּ עַד אַבְרָהָם לֹא הָיָה זָקֵן לֹא נִמְשָׁכוּ בְּחִינַת זָקֵן מִמַּדּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת לְמַטָּה.

And at the time of the announcement of Yitzchak's birth, Avraham had also not yet reached the aspect of full old age, as implied by the order of the verses, for the verse “And Avraham was old” was written only after the birth of Yitzchak and his growth.

וּבַעֲת בְּשׁוֹרֶת הוֹלֵדֶת יִצְחָק עָדִין מִקֶּדֶם זֶה לֹא הָיָה גַם כֵּן אַבְרָהָם בְּחִינַת זָקֵן בְּשִׁלְמוֹת כְּמִשְׁמַעַת סֹדֶר הַפְּתִיבִים שֶׁנִּכְתַּב פְּסוּק וְאַבְרָהָם זָקֵן אַחֵר הוֹלֵדֶת יִצְחָק וְגִדּוּלוֹ.

And over this she was expressing wondrous astonishment at the greatness of the miracle the Creator, blessed is He, performs — that He would draw forth children through the revelation of the aspect of “elder,” the thirteen rectifications of the beard, in such a lowly generation.

וְעַל זֶה הָיְתָה מִפְּלִיאָה פְּלִיאָת גִּדּוֹל הַנֶּס שֶׁעוֹשֶׂה הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא שִׁמְשִׁיךְ בָּנִים עַל יְדֵי הַתְּגַלּוֹת בְּחִינּוֹת זָקֵן י"ג תִּיקוּנֵי דִיקְנָא בְּדוֹר שְׁפִל כָּזֶה.

That according to what appears in a person's understanding, it is not possible to draw down and reveal the supernal middot then, because of the great intensity of the judgments in that generation.

שְׁלִפְנֵי הַנִּרְאָה בְּדַעַת הָאָדָם אֵינוֹ בָּאֶפְשָׁרִי לְהַמְשִׁיךְ וּלְגַלּוֹת מַדּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת אֶז מִגִּדּוֹל הַתְּגַבְּרוֹת הַדִּינִים בְּדוֹר הַהוּא.

And this is the meaning of “And Sarah laughed... ‘and my master is old’” — for in truth, what she said, “and my master,” was referring to the Creator, blessed is He.

וְזֶהוּ וּתְצַחֵק שָׂרָה וְגו' וְאֵדִינִי זָקֵן שֶׁבְּאֶמַת מֶה שֶׁאֶמְרָה וְאֵדִינִי הוּא עַל הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

And she meant to say: "After I have withered, there has come to me rejuvenation." It had already come to her, and as our Sages said, she experienced the flow of niddah at that moment — meaning that I already see the truth of the miracle. But the wonder is: "and my master is old."

That this matter is drawn from the aspect of "and my master is old," which are the thirteen rectifications of the beard, which is His blessed Divinity; and in this generation it is a wonder that the revelation of the supernal middot should be drawn forth.

For what is written above — that Avraham drew down the supernal middot — was *after the birth of Yitzchak*, when there was then made an inclusion of chesed with gevurah, which draws forth awe.

But before this, there was a great wonder — that the supernal middot would be drawn down to be revealed in the world.

And Hashem said to Avraham: "Why is it that Sarah laughed, saying: 'Ha-af...' " — meaning: why does she express wonder about this, saying "Ha-af"? The explanation is: through the *af*, which refers to the judgments in the world.

That they are an expression of "even so," alef, which is a term of wonder — to draw forth offspring from the aspect of old age, in a generation over which "even" holds sway.

And I have grown old — meaning that this drawing down is from the level of "elder," the thirteen rectifications of the beard of His blessed Divinity. Shall anything be wondrous for Hashem? (Bereishit 18:14).

will draw down to her the birth from the world of wonder, where there are no judgments at all, and it is the secret that children, life, and sustenance do not depend on merit, but rather on mazal.

And from after the tidings came of the birth of Isaac, the attribute of Isaac began to appear, that the fear of God fell in the world, the attribute of the kindness of Abraham began to be rectified.

ורצתה לומר כי אתרי בלותי היתה לי עדנה כבד
היתה לי וכמאמר רבותינו לפירסה נדה באותה שעה
שכבר אני רואה אמינות הנס אבל התמקה הוא ואדני
זמן.

שדכר זה נמשך מבחינת ואדני זמן שהן י"ג תיקוני
דיקנא שהוא אלהותו יתברך ובדור זה הוא תמקה
שימשך התגלות המדות העליונות.

פי מה שכתוב לעיל שאברהם המשיך המדות
העליונות הוא אחר לידת יצחק שאז נעשתה
התכלית חסד עם גבורה והמשכת היראה.

אבל קדם לזה הנה תמקה גדולה שימשכו המדות
העליונות להתגלות בעולם.

ויאמר יי אל אברהם למה זה צחקת שרה לאמר האף
וגו פירוש למה לה תמקה על זה לאמר האף פירוש
על ידי האף שהם הדינים בעולם.

שהם לשון אף אמנם אל"ף שהוא לשון תמקה
להמשיך תולדות מבחינת זקנה בדור שאף שולט בו.

ואני זקנתי שהמשכה הזאת מבחינת זמן י"ג תיקוני
דיקנא של אלהותו יתברך היפלא מיני דבר (בראשית
י"ח:י"ד).

אני אמשיכנה לה ההולדה מעולם הפלא ששם אין
דינים כלל והוא סוד בני חיי ומזוני לאו בזכותא
תליא מילתא אלא במזל.

ומאחר שבאה הבשורה מלידת יצחק התחילה מדת
יצחק להפיע שנפלה יראת אלהים בעולם התחילה
להתמקן מדת חסד של אברהם.

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

To contract Himself only to the measure necessary for the work of rectifying the world, which is the aspect of a “house,” and therefore the Torah began with the letter **bet**, and the judgments began to be sweetened little by little, until Isaac arrived and became included within the attribute of kindness of Abraham, and all the judgments were sweetened.

And this is the meaning of “the Holy One, blessed be He, altered the wording for the sake of peace”: that He, blessed be He, changed the judgments in order to sweeten them with chesed through the tidings of Yitzchak’s birth, and through the shining of the simple mercies from the aspect of *peleh*.

And all this was for the sake of peace — meaning the inclusion of gevurot within chasadim — so that the supernal attributes could be revealed in the world without being held back by the judgments.

And immediately after the tidings, when the blessed Creator spoke the words “Is anything too wondrous...?” (Bereishis 18:14), to draw the birth of Yitzchak from the world of *peleh*, it took effect at once, for His speech is beyond time and needs no action.

And the simple mercies from the world of *peleh* were drawn down, and the aspect of Yitzchak’s birth came into being — meaning that the attribute of “Pachad Yitzchak,” the awe, was born into the world to constrict Avraham’s chesed as needed.

Even though the birth had not yet occurred physically, nevertheless the aspect of his attribute had already been drawn down; and through this began the Torah of the two thousand years of Torah.

And it began in the days of Avraham in completeness, with the beginning of the letter beis — for the attribute of awe was drawn then, forming the “house,” the constriction for Torah of chesed.

And therefore the greatness of the miracle was no longer a wonder to Sarah, for already the sweetening of the judgments had begun through the mercies from *peleh* and the Torah of chesed appearing as the letter beis.

להצטמצם עד כשעור הצורך לפעולת תיקון העולם
שהוא בחינת בית והיתה פתיחת התורה בבית
והתחילו הדינים להתמתק מעט מעט עד שבא יצחק
ונתפלה במדת החסד. של אברהם ונמתקו כל הדינים

ונהו ששנה הקדוש ברוך הוא מפני השלום שהוא
יתברך שנה הדינים להתמתקם בחסד על ידי בשורת
לידת יצחק ועל ידי הופעת הרחמים הפשוטים
מבחינת פלא.

וכל זה מפני דרכי שלום שהיתה התפלות הגבורות
בחסדים למען יתגלו המדות העליונים בעולם בלי
עכוב על ידי הדינים שנה נקרא שלום.

והנה תיכף אחר הבשורה בשאמר הבורא יתברך
אמירת הפלא (בראשית י"ח: י"ד) להמשיך לה
הולדת יצחק מעולם הפלא נעשה כן מיד כי אמירתו
איננה בזמן.

ונמשכו הרחמים הפשוטים מעולם הפלא ונעשה
בחינת לידת יצחק בכח שנוקדה המדה פחד יצחק
בעולם מדת היראה לצמצם מדת החסד של אברהם

אף שלא היתה הלידה בפעל ממש עדיו מכל מקום
בחינת מדתו כבר נמשכה ועל ידי זה נעשה התחלת
התורה של שני אלפים תורה

שהתחילו בימי אברהם בשלמות בהתחלת בית
שנמשכה מדת היראה ועל ידי כן לא היתה עוד
תמקה.

בעיני שרה גדל הנס כי כבר התחיל להתמתק עכוב
הדינים על ידי הופעת הרחמים מבחינת פלא
והתגלות תורת חסד בבית

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

And within her, her faith in the Eternal, blessed be He, strengthened far beyond the level she had previously, through the spreading of awe at the moment of the tidings and the beginning of the repair of the attributes.

For in the very moment the Eternal, blessed be He, spoke to draw from the secret of *peleh*, it occurred instantly, and in that instant her wonder was corrected, and her faith rose to a much higher level.

For her faith was strengthened exceedingly, for although she had faith beforehand, nevertheless there are countless levels in this, without end; and in a single moment there occurred a strengthening of all the middot in the world through the drawing forth of awe — in that moment, through the speech of the Holy One, blessed is He.

And this is the meaning of “and Sarah denied,” meaning that she denied all other gods besides Him, blessed be He; even though previously she had also been a very great tzaddeket, nevertheless through this drawing-down there was added to her an increase in her faith in Him, blessed be He, and she increased her denial of other gods in a higher degree than at first, for faith has no measure, and understand this.

And anyone who denies idolatry is as one who affirms the entirety of the Torah; for indeed then there was also a strengthening of the opening of the Torah of chesed in a higher measure than before, through the aspect of the beit that flowed then at the moment of the announcement.

For just as she was strengthened in the aspect of faith, so too the aspect of the Torah of chesed was strengthened; and all this was through the drawing-down of awe in His, blessed be He, utterance “ha-yippalé” (Bereishit 18:14), by which He drew and emanated the simple mercies from the aspect of pele', through which the birth of Yitzchak — the attribute of awe — was effected immediately in the world.

וגם אצלה היתה התחזקות אמונתו יתברך ביותר ממדרגה שהיתה לה מקדם על ידי התפשטות היראה ברגע הבשורה.

והתחלת חזיון תיקון המדות והתורה על ידי הפתיחה שננתקו עקשיו ברגע ההוא וברגע ההוא כשאמר יי' להמשיך מסוד פלא הרחמים ונעשה כן מיד נתקן לה התמקה.

כי נתחזק אצלה האמונה ביותר כי אף שהיתה לה אמונה מקדם מכל מקום כמה וכמה מדרגות יש בזה עד אין סוף וברגע נעשה התחזקות כל המדות בעולם על ידי המשכת היראה. ברגע ההוא על ידי דבורו של הקב"ה

וזהו ותכחש שרה פירוש שפחשה בכל אלהים אחרים וזלתו יתברך אף שמקדם היתה גם כן צדקת גדולה עד מאד מכל מקום על ידי זה ההמשכה נעשה לה הוספה באמונתה בו יתברך והוסיפה להכחיש באלהים אחרים במדרגה יותר ממה שהיתה בתחלה. שהאמונה אין לה שעור והבן זה

וכל הפופר בעבודה זרה כמודה בכל התורה כולה שפאמת אז גם כן נעשה התחזקות פתיחת תורת חסד במדרגה יתירה מן הקודם על ידי בחינת בית שנשפץ אז ברגע הבשורה

שכמו שנתחזקה בבחינת האמונה כך נתחזקה בבחינת תורת חסד וכל זה על ידי המשכת היראה באמירתו יתברך ה'פלא (בראשית י"ח: י"ד) שהמשיך והאציל הרחמים הפשוטים מבחינת פלא שעל ידי נעשה הולדת יצחק מידת היראה תיכף בעולם

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

And this is “and Sarah denied,” as it is written that she increased her denial of all idolatry and other gods, because additional faith was added to her as a result of the expansion of awe. And this is “ki yare’ah,” which offers the reason for “and Sarah denied,” for she increased her denial beyond the earlier level.

And he said “ki yare’ah,” for through the awe that fell upon her — for the aspect of awe had already been drawn forth in the birth of Yitzchak through His, blessed be He, utterance “ha-yippalé,” as mentioned — and through the manifestation of compassion there was effected a sweetening of the judgments and a revelation of the Torah of chesed through the constriction of awe.

And then she no longer had wonder at the revelation of the middot; and then she began to say “I did not laugh,” for now, after the utterance of Hashem, blessed be He, “ha-yippalé,” behold, I did not laugh — I no longer have laughter, which is the magnitude of the wondrousness of the miracle when the judgments are withheld.

For now, with the manifestation of the mercies from the aspect of pele’ and the constriction of the Torah through the expansion of awe — which is the Torah of chesed that is the lower Torah according to the measure required for the rectification of the world — there is no longer any prevention of the judgments, for the mercies and the Torah of chesed have already expanded according to the measure of rectification, through the aspect of the beit which constricts it according to the capacity of the recipients.

And He said: “No, but you did laugh,” meaning that previously you did laugh, and you indeed had wonder, because there had not yet been an expansion of the mercies from the world of pele’, nor the greatness of faith, nor the greatness of denial of other gods in the world, for the aspect of the birth of Yitzchak had not yet expanded — and understand this.

And this is the intention of the Midrash: “Rejoicing shall rejoice the father of the righteous,” that truly through the aspect of the birth of Yitzchak, which is the spreading of awe in the world to

וזהו ותכחש שרה כמו שכתוב שהוסיפה לכחש בכל עבודה זרה ואלהים אחרים על ידי שנתוסף לה האמונה מחמת התפשטות היראה. וזה כי יראה שהוא נתינת טעם למה ותכחש שרה שהוסיפה לכחש יותר ממדרגה הקודמת.

ואמר כי יראה על ידי שנפלה עליה היראה שנמשכה כבר בחינת יראה להולדת יצחק על ידי אמירתו יתברך היפלא כאמר ועל ידי הופעת רחמים נעשה מתוק הדינים והתגלות תורת חסד על ידי הצמצום של היראה.

ואז לא היתה לה תימה על התגלות המדות ואז התחילה לומר לא צחקתי כי עתה אחר אמירת השם יתברך היפלא הרי לא צחקתי אין לי עוד צחוק שהוא גדל הפליאת הנס על ידי עכוב הדינים.

שכעתה בהופעת הרחמים שמבחינת פלא וצמצום התורה על ידי התפשטות היראה שהיא תורת חסד שהיא תחת התורה כפי שעור הצריך לתקון העולם אין עוד מניעת הדינים שכבר נתפשטו הרחמים ותורת החסד כשעור התקון על ידי בחינת בית שמצמצמו לפי ערך המקבילים.

ויאמר לא כי צחקתי שמקדם צחקתי והנה לך תימה על שלא היה עדין התפשטות הרחמים מעולם הפלא וגדל מעלת האמונה וגדל הפחשה באלהים אחרים בעולם שלא נתפשטה עדין בחינת הולדת יצחק והבן זה.

וזהו כוננת המדרש גיל יגיל אבי צדיק שבאמת על ידי בחינת הולדת יצחק שהוא התפשטות היראה בעולם לצמצום מדת אברהם כפי שיעור התיקון

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

contract the attribute of Avraham according to the measure of rectification,

“the father of the righteous shall rejoice”—meaning the attribute of Chesed of Avraham shall be glad; meaning that it was rectified in its correction to act its function according to the need of the rectification,

through the attribute of the fear of Yitzchak, which contracts and rectifies it according to the sustenance required for the world; the heavens and the earth—all of them—are rejoicing, meaning that all were created in the Torah, as is known, and their governance is in its constant activity, which is the Torah.

And for all the time that there had not yet been the spreading forth of awe in the world, the aspect of the birth of Yitzchak, to contract the Torah of Chesed according to the measure needed for the rectification of the world and its governance, there was not yet wholeness in their governance according to the Torah.

Therefore, before Avraham came, that time was called “two thousand years of chaos,” because there was no wholeness in the governance of the heavens and the earth, for the Torah of Chesed, which governs them, was not yet in a measure that would contract it according to what they could receive from its function and governance.

And this is what the Midrash concludes: as it is stated, “If not for My covenant day and night” (Yirmiyahu 33:25), which is the Torah, called “covenant,” the statutes of heaven and earth I would not have established—meaning that the principal existence and governance of heaven and earth are through the covenant of Torah, which sustains them and gives them life.

And the Chesed of the Torah cannot be received by the heavens and the earth except through the contraction of awe, as explained above; and for all the time that there was no awe in the world before the birth of Yitzchak, truly there were “two thousand years of chaos” for this reason.

And through the birth of Yitzchak, the Torah of Chesed, contracted through awe according to the measure necessary for their existence and governance, was established upon its sustaining measure.

יגיל אבי צדיק פירוש מדת חסד אברהם ישמח רצון
לומר נתקן על תיקונו לפעול לפעולתו כפי צרכו
התיקון

על ידי מדת פחד יצחק שמצמצמו ומתקנו כפי הקיום
הצריך לעולם שמים וארץ וכלם שמחים פירוש כי
הכל נבראו בתורה כנודע והנהגתו הוא בפועל תמיד
שהיא התורה

וכל זמן שלא היתה עוד התפשטות היראה בעולם
בחינת הולדת יצחק לצמצם תורת חסד כפי שיעור
הצריך לתיקון העולם והנהגתו לא היתה עד
שלמות בהנהגתו על פי התורה

על כן מקדם שבא אברהם היה נקרא שני אלפים
תהו על ידי שלא היתה שלמות בהנהגת שמים וארץ
שלא היתה תורת חסד שהיא מנהיגתו עד כן במדה
שמצמצם אותה כפי שיעור שיוכלו לקבל פעולתה
והנהגתה

וזהו שמסים במדרש שנאמר אם לא בריתי יומם
ולילה (ירמיה ל"ג, כ"ה) שהיא התורה הנקראת
ברית חקות שמים וארץ לא שמתי שעקר קיום
שמים וארץ והנהגתו הוא על ידי ברית התורה שהיא
המקימת ומחיה אותן

וחסד התורה אי אפשר לשמים והארץ לקבלו כי אם
על ידי צמצום היראה כמבואר למעלה וכל זמן שלא
היתה היראה בעולם קדם הולדת יצחק באמת היו
שני אלפים תהו מטעם זה

ועל ידי הולדת יצחק נתקינו על קיומם מתורת חסד
שמצמצמה על ידי היראה כפי שיעור הצריך לקיומם
והנהגתם

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

And it further concludes: “There is no covenant except Yitzchak”—meaning that there is no establishment and rectification of the covenant of the Torah except through Yitzchak, meaning through the attribute of Yitzchak, the attribute of awe, which contracts it according to the measure needed for the rectification of the world.

As it is stated, “And My covenant I shall establish with Yitzchak” (Bereishis 17:21), as explained, that the sustaining of the covenant, which is the Torah, is “with”—meaning together with—Yitzchak, with the attribute of awe that contracts the Torah of Chesed.

And therefore the heavens and the earth rejoice, for through the birth of Yitzchak, the spreading of awe came to them as the rectification of their existence and governance according to the measure necessary for them.

And this is “And these are the generations of Yitzchak son of Avraham,” because that which the verse says (Bereishis 2:4), “These are the generations of the heavens and the earth when they were created,” in which is hinted the initial letters “tohu,” and the begetting was through Avraham—

all of this was also through the attribute of Yitzchak, as explained above—that it is the spreading of awe to contract the Chesed of Avraham; and through this is made the contraction of the Torah of Chesed so that there may be the aspect of begetting in the world,

that they be called “these are the generations of the heavens”—the opposite of tohu—so that the world will be able to be governed through the Torah with the aspect of offspring and generations;

and this is “And these are the generations,” that they be called by the name “generations,” the opposite of tohu, which is not begetting—this is through Yitzchak son of Avraham, who contracts the Torah of Chesed so that begetting may be possible; and not that the attribute of Yitzchak alone produces begetting without Chesed; therefore the verse clarifies: “Avraham begot Yitzchak”—

ומסים עוד ואין ברית אלא יצחק פירוש שאין קיום ותיקון ברית התורה אלא יצחק פירוש על ידי מדת יצחק על ידי היראה המצמצמת אותה לפי שיעור הצריך לתיקון העולם

שנאמר ואת בריתי אקים את יצחק (בראשית י"ז, כ"א) כמבואר שקיום הברית שהיא התורה היא את פירוש עם יצחק עם מדת היראה המצמצמת לתורת חסד

ועל כן שמים וארץ שמחים שעל ידי הולדת יצחק התפשטות היראה בא להם התיקון קיומם והנהגתם כשיעור הצריך להם

וזהו ואלה תולדות יצחק בן אברהם כי מה שאמר הכתוב (בראשית ב', ד') אלה תולדות השמים והארץ בהבראם שנרמז בראשי תבות תהו ובהולדה היתה באברהם

כל זה על ידי מדת יצחק גם כן כאמור למעלה שהוא התפשטות של היראה לצמצם החסד של אברהם ועל ידי זה נעשה צמצום תורת חסד

כדי שיהיה בחינת ההולדה בעולם שיקראו אלה תולדות השמים היפך התהו שיוכל העולם להתנהג על ידי התורה בחינת הולדה ותולדות

וזהו ואלה תולדות שיקראו בשם תולדות היפך התהו שאינה הולדה הוא על ידי יצחק בן אברהם שהוא המצמצם לתורת חסד כדי שיוכל להיות הולדה

ולא שמדת יצחק לבדה היא הולדה בלא החסד לזה מבאר הכתוב אברהם הוליד את יצחק

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

meaning “with Yitzchak,” that the primary begetting is Avraham **with** Yitzchak, with the inclusion of Gevuros within Chesed, which are also considered as Chesed,

because it is for the rectification of the sustaining of the world, so that there be the aspect of begetting through the contraction of Chesed by means of the attribute of Yitzchak;

and thus they become a unity and a single intention—blessed is Hashem forever, amen and amen.

פירוש עם יצחק שעקר ההולדה היא אברהם עם יצחק בהתפלגות הגבורות בחסדים שהם גם כן לחסד יחשבו

על ידי שהוא לתיקון קיום העולם כדי שיהיה בחינת הולדה על ידי צמצום החסד על ידי מדת יצחק

ואם כן נעשין אחדות וכוונה אחד ברוך ה' לעולם אמן ואמן

[NOTE Summary:

This maamar teaches that the phrase “וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם” reveals the very mechanism by which *toldos*—genuine spiritual outcomes—become possible in creation. Earlier the Torah states, “אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם,” and the initial letters of “וְהָאָרֶץ” hint to *tohu*, reflecting that the early condition of the world was not productive. Avraham began the movement away from *tohu* by introducing Chesed into the world. However, Chesed by itself is too expansive, too great in its flow, and cannot be received by finite vessels. Without contraction, Chesed overwhelms; no spiritual “birth” can emerge.

Therefore, the true transition from *tohu* to *toldos* required Yitzchak—*Pachad Yitzchak*, the middah of Yirah—which acts as a contracting, shaping force. Yirah restricts and measures Chesed so that it can be contained and made receivable. The Torah of Chesed itself requires this contraction; without Yirah serving as “בֵּית,” the vessel that restricts and shapes the light, Torah cannot remain in the world in a way that produces practical, embodied outcomes.

Thus, “וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת” —these are real generative outcomes—exist only “יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם.” The ability of Torah to descend and create *toldos*—productive change—depends on Yitzchak contracting Avraham's Chesed. But the verse then adds “אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק,” teaching that Yirah on its own cannot generate either; it must be united with Chesed. True spiritual birth always arises from the harmony and inter-inclusion of Chesed and Gevurah.

The maamar explains that this harmony rectifies creation itself. Prior to the emergence of Yitzchak's attribute, the world existed in “שְׁנֵי אֱלֹפִים תְּהוֹ,” because the divine influence was unbounded and therefore unrecieveable. Through Yitzchak's emergence, the divine light becomes measured, the Torah becomes receivable, and the world transitions into “שְׁנֵי אֱלֹפִים תּוֹרָה”—a state where divine wisdom can actually shape creation.

Thus, the maamar reveals that “וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק” is not merely a genealogical introduction; it describes the cosmic blueprint for how divine light becomes productive. Through the contraction of Chesed by Yirah, creation becomes able to generate *toldos*—spiritual results, rectifications, and genuine lived Torah within the human soul and within the universe.

Practical Takeaway

Every spiritual quality—love, inspiration, expansiveness—requires a vessel. Passion without discipline

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

dissipates; intention without structure produces no action. Yitzchak teaches us that Yirah is the vessel that gives form to Chesed, allowing inspiration to become real change. In daily life, this means cultivating boundaries, order, and reverence so that our spiritual light takes root. Through harmonizing our inner Avraham with our inner Yitzchak, we produce *toldos*—real spiritual growth, lasting actions, and a life through which Torah becomes embodied and alive.

Chassidic Story

They tell that Rabbi Menachem Mendel of Chernobyl once met a simple Jew who complained that he loved God very much but saw no change in his deeds. The Chernobyler smiled gently and told him: “Love without awe is like pouring wine onto the ground. The wine is precious, but without a cup, nothing remains.” He then explained that when a person awakens even the smallest measure of Yirah—of accountability, humility, and restraint—his love gains shape, his heart gains direction, and his mitzvos begin to take root. “A drop of Yitzchak,” he said, “turns your Avraham into *toldos*.” **END NOTE]**

מאמר ג

And “Yaakov was a wholesome man, dwelling in tents.”

Behold, it is known the concept of the enclothing of the Torah—that in every thing there is the power of the One Who acts, and in every thing a person must bring himself close to the Blessed Creator, even if it appears to be something earthly and physical, as explained by us many times.

And this is the aspect of the level of Yaakov. In contrast, the aspect of Esav is the superfluities, as it is written (Malachi 1:2–3): “And I loved Yaakov, but Esav I hated.” “Esav”—from a language of abundance—meaning that the abundance of Yaakov is beloved before Me, but the abundance which is superfluity, which is from the aspect of Esav, I hated.

And this is “Yaakov, a wholesome man,” from the language of completeness, because he is “dwelling in tents”; “tents” is from the language of covering and enclothing—that in every enclothing and covering he sees the brightness and raises it and binds it to its root.

And through this he exits from deficiency, for since in every thing he finds service of Hashem, surely there is no greater completeness than this, because he settles all things back into their root.

וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֹהֲלִים. הִנֵּה נֹדֵד עֲנִין
הַתְּלַבְּשׁוֹת הַתּוֹרָה שֶׁבְּכָל דָּבָר יֵשׁ בּוֹ כֹחַ הַפּוֹעֵל וּבְכָל
דָּבָר צָרִיד לְקַרֵּב אֶת עֲצָמוֹ לְבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא אִף
שֶׁהוּא נִרְאֶה דָּבָר אֶרֶצִי וְגִשְׁמִי כְּאִמּוֹר אֲצִלְנוּ כִּמְהָ
פְּעָמִים

וְזֶה בְּחִינַת מִדְּרַגַּת יַעֲקֹב מֵהַ שְׂאִין כֵּן בְּחִינַת עֲשׂוֹ הוּא
הַמּוֹתְרוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְלָאכִי א', ב'-ג') וְאָהֵב אֶת
יַעֲקֹב וְאֵת עֲשׂוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶת הוּא לְשׁוֹן רִיבּוּי כִּי הָרִיבּוּי
שֶׁל יַעֲקֹב הוּא אֶהוּב אֲצִלִּי מֵהַ שְׂאִין כֵּן הָרִיבּוּי שֶׁהוּא
הַמּוֹתְרוֹת שֶׁהֵם מִבְּחִינַת עֲשׂוֹ שֶׁנֶּאֱמַר

וְזֶהוּ וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם מְלִשׁוֹן שְׁלֵמוֹת עַל יְדֵי שֶׁהוּא
יּוֹשֵׁב אֹהֲלִים, אֹהֲלִים הוּא מְלִשׁוֹן הַתְּלַבְּשׁוֹת
וְהַתְּכַסּוֹת שֶׁבְּכָל הַתְּלַבְּשׁוֹת וְהַתְּכַסּוֹת רֹאֶה הַבְּהִירוֹת
וּמְעַלֵּן וּמִדְּבָקוֹ לְשִׁרְשׁוֹ

וְעַל יְדֵי זֶה יוֹצֵא מִבְּחִינַת חֶסֶד מֵאֲחֵר שֶׁבְּכָל דָּבָר
הוּא אֲצִלּוֹ עֲבוּדַת ה' בְּנוֹדָאִי שְׂאִין שְׁלֵמוֹת גְּדוּלָה מְזֶה
עַל יְדֵי שֶׁמִּיִּשְׁבּוֹ בְּשִׁרְשׁוֹ

Menachem Nachum of Chernobyl

Me'or Einayim

Parshas Toldos

And this is “And he smelled the smell of his garments”—that which one serves Hashem even from the garments, the externalities, also rises as pleasing fragrance before Him, blessed be He; and through this, “and he blessed him,” and understand.

And this is “like the smell of a field that Hashem has blessed,” and as Rashi writes, this is the “apple field”—that he unifies all things and raises them to the upper orchard; and in this matter one must progress from level to level.

And by one’s own awakening, they assist him from Above; and this is “and may He give, and return and give,” and understand. Blessed is Hashem forever, amen and amen.

[NOTE Summary:

This maamar teaches that *Yaakov ish tam yoshev ohalim* reveals the deepest form of avodah: uncovering the Divine light hidden within the coverings of the world. Yaakov embodies “tam,” completeness, because he enters the layers and garments (*levushim*) of reality and elevates the sparks within them. Esav represents excess and unrectified multiplicity, while Yaakov transforms the coverings themselves into holiness. Even the “smell of his garments” rose before Hashem, symbolizing the delight Above when a Jew serves Hashem within physicality itself. Through this, all layers of creation ascend toward the supernal Orchard—the *chakal tapuchin kadishin*.

Practical Takeaway:

Every aspect of your life can be elevated. Your work, clothing, interactions, and daily routines all contain hidden sparks. Approach the world like Yaakov—enter its coverings and raise each moment to Hashem. Whenever you begin this avodah, help from Above immediately meets you.

Chassidic Story

A well-known story from the Chernobyler Maggid illustrates this teaching. A coarse merchant once visited for a blessing, his garments carrying the heavy smells of the marketplace—dust, leather, and goods. Others tried to remove him, but the Maggid asked him to stay. After hearing his worries, the Maggid inhaled deeply and said, “Ah... the scent of a Jew who strives to remain connected while walking through the world.”

The chassidim were shocked that he took pleasure in such a smell. The Maggid explained:

“When a Jew brings even his ‘garments’—the traces of business, travel, and worldly struggle—into the service of Hashem, that fragrance rises Above more precious than the Ketores. Yaakov elevated the smell of garments. Every Jew can do the same.”

END NOTE]

וְזֶה וַיְרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו מִה שְׁעוֹבֵד ה' מִן הַלְבוּשִׁין
גַּם כֵּן עוֹלָה נֶחֱת רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וְעַל יְדֵי זֶה
וַיְבָרְכֵהוּ וְהָבֵן

וְזֶה פְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בָּרַכּוּ ה' כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַש"י הוּא
חֶקְלָא דְתַפּוּחִין שְׁמִינִיחַ כָּל הַדְּבָרִים וּמַעֲלֶן לְחֶקְלָא
עֲלָא

וְצָרִיךְ בְּזֶה לְלַכֵּת מִמְדַּרְגָּה לְמְדַרְגָּה וְעַל יְדֵי
הַתְעוּרָרוֹתוֹ מְסִיעֵין אוֹתוֹ מִלְמַעְלָה וְזֶה וַיִּתֵּן וַיִּחְזֹר
וַיִּתֵּן וְהָבֵן בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן